

Nieuwjaarke Zoete zingen,

Voor deze opdracht heb ik gekozen voor een eeuwen oude traditie in mijn dorp “Meerhout”, namelijk **Nieuwjaarke Zoete zingen** !! Elke 31ste december gaan de kinderen rond in het dorp om iedereen een gelukkig Nieuwjaar te wensen . Maar stiekem gaat het toch om zoveel mogelijk snoep binnen te halen. Mijn familie (van mijn tante Gusta “93 jaar” , tot mijn jongste kleinkind) vertellen over het genoegen en het plezier om met een goed gevulde snoepzak thuis te komen. Het deed ons ook terug denken aan die tochten van vroeger en hoe het de mensen samenbracht .

De oorsprong

Net zoals bij Driekoningen was Nieuwjaarke Zoete oorspronkelijk een traditie die door volwassenen werd beoefend. De arme bevolking ging van deur tot deur voor wat extra geld of eten om de harde wintermaanden te doorkomen. Tijdens de feestdagen werden mensen geacht om genereuzer te zijn. De zangers maakten gebruik van dit gegeven en speelden in op de christelijke naastenliefde. Het opportunistisch gedrag van de bedelzangers leidde vaak tot misbruik. In meerdere steden werd dan ook het bedelzingen verboden. Zo werd 1772 te Turnhout dit “rondgaan” afgeschaft en zwaar beboet. Een andere, oudere vermelding stamt uit Meerhout . Daar beslisten de schepenen in 1662 om maatregelen te treffen tegen de zangers en vagebonden. De graanprijs was zodanig gestegen dat het bedelen van brood op de feestdagen per ordonnantie verboden werd: Ook degene die iets gaven aan de zangers werden beboet. Zangers van buiten de gemeente kregen zelfs een boete van 6 gulden. Echt volledig verdwijnen deed deze traditie nooit, enkel de volwassenen verdwenen uit het straatbeeld en werden vervangen door kinderen. Dat gebeurde vanaf de 19 eeuw.

1.Vroeger

Zoals eerder al gemeld gaat het “Nieuwjaarke zoete” zingen terug op het gelukwensen voor het nieuwe jaar. Vanaf de 19de eeuw stijgt deze traditie in populariteit. De huidige formule van dit gebruik kent ook zijn oorsprong in deze periode. Deze traditie is nu hoofdzakelijk terug te vinden op het platteland, meestal in de gemeenten van de Antwerpse Kempen. In de dorpskern, waar iedereen elkaar kent, was het eenvoudiger om deze traditie

in stand te houden. Voor kinderen was het ook logisch om met oudjaar rond te gaan, het was een van de zeldzame momenten in het jaar dat zij geld of snoep konden krijgen.

De competitiedrang en de onschuldige hebzucht zorgden er voor dat de kinderen gemotiveerd bleven. Ze hoopten om zo veel mogelijk huizen en boerderijen aan te doen binnen de korte tijdsspanne van 1 dag.

Zij trokken rond met een linnen zak waar het snoepgoed in belandde. De zingzak bestond uit een dichtgenaaide keukenhanddoek .

De zak werd rond de nek gebonden zodat men eenvoudig het snoep in de buidel kon steken. Op het einde van de dag woog de zak vaak zo hard door dat de nek rood zag of zelfs openlag. Van de inwoners kregen ze hoofdzakelijk koeken en af en toe een stuk fruit.

Mijn tante getuigde. Reeds enkele weken voordien keken we uit op deze dag. Thuis begon moeder reeds enkele dagen voordien met kleine koekjes en wafels te bakken . In hele huis hing dan de zoete geur van vers gebak . Zo werden we voorbereid op die laatste dag van het jaar . En dan eindelijk de lang verwachte dag. 's Morgens om 8 H stonden we klaar en trokken we van huis tot huis en van boerderij tot boerderij. Soms werd er ruzie gemaakt want als we iemand van een ander gehucht tegen kwamen werd er met van alles en nog wat gegooid . Iedereen moest op zijn eigen terrein (gehucht) blijven . 's Namiddags gingen we dan zingen in het dorpscentrum. Daar kregen we bij de dokter of notaris al eens een stukje chocolade. Dat waren we echt niet gewoon om te eten. Enkel bij de pastoor kregen we geen snoep maar stuk van 25 centiem (stoeltjesgeld) . Als we dan enkele uren later terug thuis kwamen was het smullen geblazen want veel snoep kregen we destijds niet.

Mijn tante vertelde me een anekdote over haar moeder. Reeds voor WO I ging men zingen op de omliggende boerderijen . Er werden toen een soort hostiebroodjes gebakken. Men plakte het eerst broodje boven de keukendeur en men was nieuwsgierig wie als eerste jongen kwam zingen want die naam zou die van hun toekomstige man zijn ! Waar tradities voor dienen !!!!

2.Later

Toen ik zelf ging zingen waren de zelfgemaakte wafeltjes vervangen door diverse koekjes, zoals koekjes met een laagje glazuur, petit-beures en mariekes. Bij familie en vrienden kreeg je soms zelfs een appelsien of een koetjesreep. **Waar is de tijd !** Van deze nieuwjaarskoekjes werd nog wekenlang gegeten . Van de overschot werd dan koekjeskoek gemaakt of onderaan in een bord pudding gelegd .

Als we thuis kwamen van het zingen was het feest nog niet gedaan . 's Avonds mochten we speciaal die dag met de grote mensen nog doordoen. Er werd de hele avond in familiekring gefeest en gegeten en iets voor twaalf uur werd er afgeteld naar het nieuwe jaar .

Mijn kinderen en kleinkinderen staan, die 31ste december, zoals ik vroeger nog altijd vol ongeduld te wachten tot ze kunnen vertrekken. De koekjes zijn vervangen door zakjes chips, verpakte wafels tot gezonde snacks . Maar de vreugde te zien op de gezichten van de kinderen, is nog steeds zoals honderd jaar geleden.

3. Een traditie met steun van de gemeente

Nu nog wordt “Nieuwjaarse zoete” in Meerhout uitbundig gevierd. In de namiddag van oud en Nieuwjaar worden de centrumstraten afgezet en ontvangt de gemeente wel zo’n 800 à 900 zangertjes. Het gemeentebestuur en de lokale middenstand zijn actief betrokken bij deze traditie. Zij zorgen voor de aanwezigheid van de politie tijdens het zingen zodat de veiligheid van de kinderen gegarandeerd kan worden. Hiernaast wordt een centrale stand ingericht in het gemeentehuis. Daar kunnen de zangertjes en ouders terecht om een tas chocomelk te drinken en om op adem te komen.

In 2013 werd een muur van het gemeentehuis beplakt met witte bladen waar de inwoners zelf hun Nieuwjaarse Zoete liederen op konden neerschrijven. Per nieuw liedje kreeg de schrijver een cadeautje. Op deze manier werden meer dan 40 varianten van wensliederen genoteerd. Zo werk het gemeentebestuur actief mee aan de inventarisering van hun immaterieel erfgoed.

In 2014 ging de gemeente zelfs een stapje verder door zelf zingzakken uit te delen aan de kinderen. Alle volwassenen die een liedje kwamen zingen in de tent voor het gemeentehuis kregen een zangbundel met Nieuwjaarke Zoete liederen. Via de gemeentelijke kanalen werden ook affiches verdeeld. Iedereen die een poster ophing aan de deur maakten de zangertjes er op attent dat ze welkom waren.

4. Liedjes

Het liedjesrepertoire van de jonge zangers is divers en kent vooral veel afwisseling wanneer men naar de tekst kijkt. De meest gezongen liedjes (van totaal een 40tal) vindt je onderaan. De versjes zijn kort, meestal slechts vier strofes met een eenvoudig rijmschema:

Nieuwejaarke zoete

Een varken heeft 4 voeten

4 voeten en ne rug

Ik ben ne vlug (oud dialect voor kapoen, vlegel)

of

Nieuwejaarke zoete

Ik heb kijjew voete (dialect voor koude voeten)

Laat me niet te lang staan

Ik moet nog op een ander gaan

of

Oudjaar, nieuwjaar

Twee koekskes is een paar

Ik wens u een gelukkig nieuwjaar

Wanneer de kinderen voor een gesloten deur staan worden de bewoners getraakteerd op een minder liefelijk liedje:

Hoog huis, laag huis

Er zit een gierige pin in huis

Bibliografie

Mijn familie, van mijn tante Gusta tot mijn kleinkinderen

Gemeentebestuur Meerhout

Zing-ze : creatief met bedelzangtradities (Niels Schalley)

Meerhouts Patrimonium, tijdschrift van de Heemkundige kring

Krantenknipselverzameling Heemkundige kring Meerhout